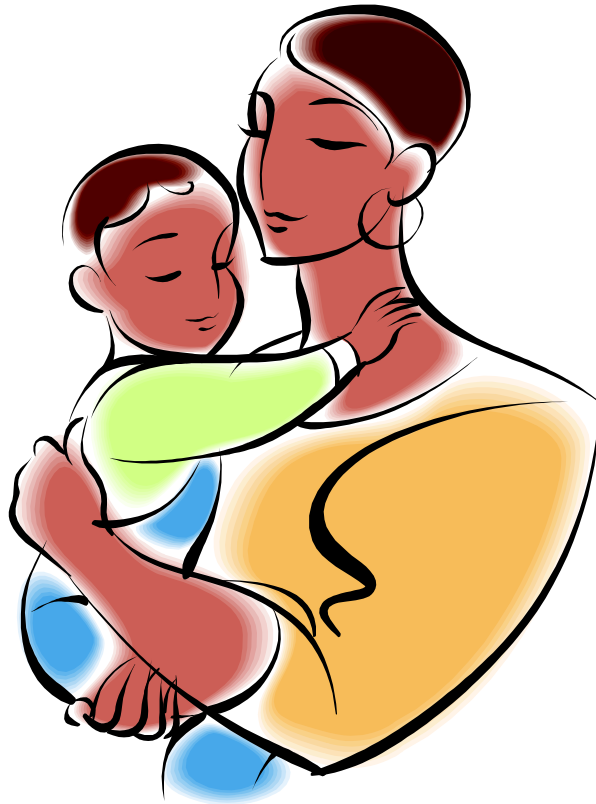

eksote

Lapsen kielen kehitys I

Alle vuoden ikäisen vanhemmille

LAPSEN KIELEN KEHITYS

Lapsen kieli kehittyy rinnan hänen muun kehityksensä kanssa. Puhetta ei siis voida pitää minään erillisenä ilmiönä, vaan lapsen kokonaiskehityksen yhtenä tärkeänä osa-alueena. Suotuisa puheen kehittyminen edistää lapsen kokonaiskehitystä, oppimista ja sosiaalistumista.

Puhe on ihmisten välistä vuorovaikutusta, joten läheinen yhteys vanhempiin ja perheen muihin jäseniin on tärkeää. Lapsenne tarvitsee aikaa yhdessäoloon tunteakseen olonsa turvalliseksi. Hänen tulisi myös kuulla riittävästi puhetta oppiakseen itse myöhemmin puhumaan.

Jokainen lapsi on yksilö heti syntymästään alkaen, joten vältä vertailuja toisiin lapsiin. Lapsi kehittyy tietystä aikajärjestyksessä, vaikka kehityksen aikataulussa on eri lapsilla hyvinkin suuria eroja.

1. KOLMESTA KUUTEEN KUUKAUTEEN

Vastasyntynyt vauva itkee ilmaistakseen tarpeitaan. Vähitellen vanhemmat oppivat tunnistamaan itkun eri sävyjä. He esimerkiksi erottavat toisistaan nälkäitkun, kipuitkun ja seurustelutarpeen.

Puhele vauvalle hellästi häntä hoitaessasi. Ota hänet syliisi ja juttele tai laulele hänelle. Se luo turvallisuutta.

4–6 kuukauden ikäinen vauva tuottaa tyytyväisenä ollessaan jo monenlaisia ääniä yhä uudestaan ja uudestaan. Ääntely tulee vauvalta kuin itsestään ja hän tuntuu tästä selvästi nauttivan. Tätä ääntelyä kutsutaan lepertelyksi.

PUHELE VAUVALLE NORMAALISTI

Anna hänen seurata puuhiasi ja selitä, mitä teet. Puhele vauvalle normaalisti. Anna tunteiden kuulua äänensävyissä, mutta älä yritä puhua lapsenkieltä. Leikkiessänne voit selittää, mitä teette. Antaessasi vauvalle esineen voit nimetä sen. Erityisesti vauva pitää ”ottaa ja antaa” -leikistä. Näin vauva alkaa vähitellen yhdistää kuulemansa sanan ja tietyn esineen tai tilanteen.

LORUT JA MUSIIKKI

Halutessasi voit lukea vauvalle rytmikkäitä loruja ja hokemia. Vauva ei vielä ymmärrä kuulemaansa, mutta nauttii läheisyydestäsi ja kuuntelemisesta. Hän oppii kuuntelemaan lukemisen ja puheen rytmiä ja yrittää ehkä matkia Sinua. Kuunnelkaa myös yhdessä musiikkia. Laulakaa musiikin mukana. Yritä välttää jatkuvaa kovaäänistä taustamusiikkia.

MATKIMINEN

Varaa aikaa yhteiselle seurustelulle, mutta järjestä seurusteluhetket sellaiseen ajankohtaan, jolloin vauva on tyytyväinen. Vauva pitää matkimisesta. Innosta häntä matkimaan ilmeitäsi. Pyöritä päätäsi, pärisytä huuliasi ja naura, jos vauva tekee samoin. Matki myös hänen ääntelyään ja odota, että vauva vastaa Sinulle. Anna paljon tilaisuuksia kahdenkeskiseen katsekontaktiin.

2. KUUDESTA KAHDEKSAAN KUUKAUTEEN

Vauva on kasvanut ja hän on jo varsin seurallinen. Ajoittain hänen seurustelutarpeensa saattaa tuntua vanhemmista väsyttävältäkin. Hän tutkii innokkaasti ympäristöä kaikilla aisteillaan; kuuntelemalla, katselemalla, koskettamalla, maistamalla ja haistamalla. Vauva kuuntelee mielellään vanhempien puhelua ja alkaa vähitellen itsekin osallistua keskusteluun omalla ääntelyllään.

LEPERTELY ALKAA MUUTTUA

Vauvan ääntely on vielä suurimmaksi lepertelyä, leikkimistä omilla ääntöelimillä. Vähitellen ääntely alkaa muuttua seurustelunomaisemmaksi ja sitä kutsutaan tällöin jokelteluksi. Jokelteleva vauva kuuntelee tarkasti ympäristön ääniä, puhetta, puheen rytmiä, äänenpainoa jne. ja vauva pyrkii jäljittelemään näitä. Vauva saattaa tuolloin tuottaa pitkiäkin tavusarjoja. Jokeltelu on usein keskustelunomaista, mutta vauva saattaa jokellella myös yksin ollessaan esimerkiksi jollekin kuvalle tai leikkikalulle.

SEURUSTELU VAUVAN KANSSA

Ota tavaksi ajatella ääneen: selitä vauvalle yhteisiä puuhia käyttäen yksinkertaista ja selkeää kieltä. Selitä vauvalle aina uudestaan ja uudestaan, mitä tapahtuu leikkiessänne, kylpiessänne, pukiessänne jne. Koeta varata päivittäin aikaa vauvan kanssa seurusteluun. Keskity vauvan eleisiin, liikkeisiin ja ilmeisiin ja etsi niistä seurustelun aloitteita. "Ai sinä huomasit uudet silmälasini!"

Myös vanhemmat sisarukset voivat olla tällaisissa tilanteissa mukana. Esimerkiksi hoitohetket voivat olla mukavia seurustelutuokioita. Näin voit ehkä myös vähentää sisarusten mustasukkaisuutta vauvaa kohtaan.

MATKIMINEN

Vauva nauttii matkimisleikeistä. Ilmehtimisen ja pöristysten lisäksi voit innostaa vauvaa jokeltelemään matkimalla hänen ääntelyään. Osoita olevasi iloinen, jos vauva vastaa Sinulle ja matki taas Sinä vuorostasi hänen ääntelyään.

3. LÄHES VUODEN IKÄINEN

Vauva jokeltelee ja vähitellen jokeltelu alkaa rytmiltään muistuttaa omaa puhettasi. Joskus hän saattaa toisella jotain sanaa perässäsi. Nämä sanat pyrkivät kuitenkin unohtumaan eivätkä ole varsinaista puhetta. Vähän ennen puhumaan oppimista saattaa vauvalle tulla hiljaisempi kausi. Tällöin hänen jokeltelunsa vähenee ja hän matkii innokkaasti aikuisten eleitä ja ilmeitä. Vähitellen vauva alkaa ymmärtää joitakin sanoja ja sanontoja puheestasi.

MATKIMINEN

Vauva matkii eleitäsi ja ilmeitäsi ja tulee mielellään mukaan pieniin leikkeihin. Tällaisia ovat esimerkiksi sormi- ja varvasleikit "tämä pieni possu" ja "leivon leivon leipää". Vauva pitää piiloleikeistä. Sano "kukkuu", kun tulet piilosta.

NIMEÄMINEN

Vauva pitää osoitteluleikeistä. Voitte esimerkiksi katsella kasvojanne peilistä ja etsiä silmät, nenän ja suun. Voit kysyä, missä on vauvan nenä, missä taas äidin jne. Vauva alkaa nyt kiinnostua kirjoista. Voit hankkia hänelle kirjoja, joissa on mahdollisimman luonnolliset ja yksinkertaiset kuvat. Yksi kuva kullakin sivulla riittää. Voitte yhdessä nimetä kuvia ja pyytää vauvaa näyttämään.

Ensimmäisen ikävuotensa lopulla lapsi ymmärtää aikuisten puheesta jo useita yksittäisiä sanoja tai sanontoja, jotka liittyvät hänelle tuttuihin tapahtumiin. Vanhempien käyttämät eleet auttavat ymmärtämisessä.

Yleensä ensimmäiset todelliset sanat lausutaan 1–1 ½ vuoden iässä. Poikkeamat aikaisempaan tai myöhempään ovat aivan tavallisia.

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimisto